

kih, ki izhaja štirikrat letno kot priloga Znanstvenega časopisa Visoke šole za ekonomijo; 2. Seznam visokošolskih spisov, ki vsebuje habilitacije, disertacije in diplomske naloge ter izhaja kot priloga istega časopisa enkrat letno; 3. Informativna služba izhaja štirinajst-dnevno in vsebuje seznam nemških in inozemskih knjig, najnovejše članke iz ekonomskih revij socialističnih dežel, seznam prevodov, ki so jih prevedli v oddelku za prevajanje in seznam poročil o potovanjih znanstvenih sodelavcev visoke šole. Pri tem delu so informatorju v pomoč sodelavci oddelka, ki delajo v dokumentaciji, pa tudi strokovnjaki inštitutov, ki sodelujejo z oddelkom pri dokumentaciji.

Ni potrebno posebej poudarjati, da taka organizacija dokumentacijske službe koristi tako dokumentaciji kakor knjižnici. Kajti obe dejavnosti se dopolnjujeta in dosejata najboljše uspehe ob smotni povezavi dela. Le tako je mogoče biti kos poplavi literature in zadovoljevati potrebe znanstvenikov, strokovnjakov in študentov.

KNJIŽNICE V GRČIJI

Marijan Tavčar

Že pod turško zasedbo dežele so začeli grški razsvetljenci misliti na nujno potrebno ustanavljanje izobraževalnih centrov — knjižnic. Tako je prva znana grška knjižnica nastala iz skromnih začetkov (dvesto podarjenih zvezkov) na jonskem otoku Zákinthu že leta 1628. Sledili sta novo ustanovljeni knjižnici na celini: šolska v Kožani (zahod. Makedonija) in več ko 140 let pozneje ljudska knjižnica v Dimicáni (Arkadija, srednji Peloponez), ki ima tudi dragocene rokopise. Iz te dobe so tudi knjižnice na egejskem otoku Hiosu, na otoku Krfu in drugod. Vse te knjižnice se imajo seveda zahvaliti za svoj nastanek zasebnim darovom oziroma dediščinam. Turki pa so z ropanjem uničili ali raznesli velik del teh pomembnih zbirk ter trgali s knjig zlate in srebrne okraske. Zato ni čudno, da se je prav malo teh knjižnic ohranilo do naših dni.

Po osvoboditvi (1821), še posebej pa v začetku našega stoletja, zrastejo knjižnice kot gobe po dežju. Grški gubernator Ioánis Kapodistrias (njegov rod izvira iz našega Kopra) je še pod Turki 1829 ustanovil na otoku Eginu (ob Atiki) ljudsko knjižnico, ki se je pozneje razvila v današnjo Narodno (univerzitetno) knjižnico v Atenah. Danes deluje po uradnih podatkih v Grčiji vsega 807 knjižnic

vseh vrst. Vendar je samo 213 takih, ki imajo nad 1000 zvezkov in ki jih lahko štejemo med vsaj deloma v redu upravljane ustanove. Ena knjižnica pride na 10.357 prebivalcev.

Knjižnice se po vrsti zbirk, ki jih zajemajo, dele v splošne in posebne. Skorajda vse knjižnice v Grčiji so splošne, posebne (univerzitetno-študijske, nekatere znanstvene) so redke. Pri splošnih knjižnicah ločimo po lastništvu javne, občinske, družbene knjižnice, knjižnice pravnih oseb itd., po namenih njihovega delovanja pa jih delimo v ljudske, šolske, kmetijske itd. Zanimivo je pri tem, da pravih mladinskih knjižnic v Grčiji sploh ne poznajo. Edinole nekatere večje knjižnice imajo skromnejše mladinske oddelke. Tudi samostojnih tehniških knjižnic ni. Za izobraževanje podeželja pa je kaj koristna prizadevnost potujočih knjižnic; ustanavljali so jih začeli šele nedavno, leta 1957. V Atenah sem na primer med zadnjim bivanjem gledal prav zanimiv dokumentarni film o njihovem dragocenem poslovanju. Dve takšni potujoči knjižnici delata v okviru ministrstva za vzgojo; opravljata zelo koristno delo posebno med šolskimi otroki. Zajemata zlasti šolske in leposlovne knjige, imata tri avtomobile s po 5.000 zvezkov in oskrbujeta približno 200 podeželskih središč. Štiri potujoče knjižnice pa vzdržuje ministrstvo predsedstva vlade; te obiskujejo odmaknjene vasi. Edino potujočo knjižnico v sklopu ljudske knjižnice pa ima knjižnica v Solunu; ima avtomobil s približno 1500 knjigami in preskrbuje s knjigami bralce mestnih četrti.

Podobno pomembno prizadevnost kažejo tudi knjižnice grške agrarne banke; delujejo v svojih podružnicah in posojajo predvsem strokovne knjige kmetovalcem.

Skoraj vse grške knjižnice se spopadajo s prav neverjetnimi finančnimi težavami, kar znatno ovira njihovo nemoteno poslovanje in onemogoča njihov napredek. Zato je zelo kočljivo vprašanje bogatenja njihovih zalog z novimi izdajami, pa tudi enakomerno poslovanje samo, dalje opremljanje s pomožnimi ponazorilnimi sredstvi (kinematografi, mikrofili itd.), ovirana je tudi priprava več katalogov. Tovariši, ki so si maja lani ogledovali sobo katalogov v Narodni knjižnici v Atenah, se bodo gotovo spominjali, da imajo celo tam za zdaj samo splošen, abecedni katalog. Zelo pereče za knjižnice je tudi vprašanje prostorov. Prav malo je knjižnic, ki imajo prostore v lastni stavbi, pozimi ustrezno ogrevanje, pravilno osvetljevanje in zračenje. Redke so tudi ustanove, ki imajo svoj posebni izposojevalni oddelek in nobena se sistematično ne ukvarja z zamenjavo knjig s tujino. Mnogo teh starih, malih knjižnic — zlasti na deželi — je praktično neuporabnih, ker so pomanjkljivo urejene, brez katalogov in strokovno usposobljenega osebja. V

splošnem sta nezadostnost osebja v knjižnicah in neurejenost knjižnične zakonodaje veliki oviri za razvoj grških knjižnic.

Poglavitnih knjižnic, ki imajo več kot 10.000 zvezkov, je zdaj v Grčiji 46; izmed teh je 24 v samih Atenah, dve v Pireju, tri pa v drugem največjem mestu Grčije, v Solunu (med njimi znamenita univerzitetna s 300.000 zvezki).

Oglejmo si po bogastvu fondov in po zgodovinski znamenitosti najpomembnejše knjižnice v Atenah:

Narodna knjižnica (Ethnikí vivliothíki) na Univerzitetni cesti (odós Panepistimíu). Nastala je, kot smo že povedali, na otoku Egini in bila v sestavu tamkajšnjega Narodnega muzeja. Že čez tri leta pa se je osamosvojila in bila nato prepeljana v Atene, kjer so ji pridružili knjižne zaloge univerzitetne knjižnice. Leta 1903 se je preselila v današnje prostore. V njih se je začela hitreje razvijati, dobiva precejšnjo državno podporo, ki pa je le še nezadostna. Z zakonom je določeno, da ji dajejo pisci in založbe po dva obvezna primerka vsake knjige, ki izide v državi. Z raznimi zasebnimi, pogosto dragocenimi darili knjižnih zbirk in posameznih knjig je njen fond danes narasel na okoli milijon zvezkov. Med njimi je več starih, edinstvenih primerkov: sv. pismo, na katero so prisegali prvi grški borci za svobodo, 150 najstarejših grških tiskov (med katerimi je tudi prva izdana novogrška knjiga, Laskáreova slovnica iz leta 1476), 2500 tiskov iz 16. stoletja, veliko zdaj že redkih izdaj, skratka knjig v vseh evropskih in mnogih azijskih jezikih. V katalogih so mi npr. pokazali dovolj obsežno kartoteko različnih knjig iz slovanskih jezikov, med njimi tudi nekaj slovenskih naslovov. Poseben rokopisni oddelek knjižnice hrani pápire, bizantinske rokopise (3150 kodeksov, med njimi 50 še posebno lepo umetniško poslikanih), cerkvene kodekse in podobno. Ima tudi velik zgodovinski arhiv z zanimivimi listinami iz bojev za osvoboditev, avtogrami borcev (npr. Rigasa Feréa idr.). Znamenita je tudi njihova zbirka bakrorezov, kamnotiskov in lesorezov. Knjižnica pa ne šteje veliko tehniških knjig, v zaostanku je s periodiko, deloma tudi s tujejezičnimi. Tako sem npr. v njej zamašil iskal jugoslovanske (slovenske) časnike. Knjižnica ima tri dobro obiskane čitalnice, ki so odprte ob delavnikih dopoldne in popoldne. Izposojajo knjige tudi na dom. Osebja je premalo (29, za eno tretjino manj kot določa statut), pa tudi prostori so kljub zunanji monumentalnosti stavbe že neustrezni.

Skupščinska knjižnica (Vivliothíki tis Vulís) je v drugem nadstropju skupščine (v stari kraljevi palači na Trgu ustave — Síndagma) v Atenah. Ustanovila jo je leta 1845 Narodna skupščina in deluje v njenem sestavu. V prejšnjem poslopju stare skupščine je še zdaj knjižnični oddelek z leposlovjem in nekaterimi znanstvenimi

knjigami. Knjižnica ima približno milijon knjig, razen tega pa še v Grčiji najpopolnejšo zbirko domačih in tujih časnikov in časopisov (stalno kupuje 300 tujejezičnih periodik). Ko sem tudi tu zaman iskal slovensko ali jugoslovansko časopisje, mi je ljubeznivi predstavnik v dvorani za tujo periodiko prinesel neki gospodarski časopis našega Litostroja — v angleščini! Največ imajo seveda tu knjig, v oddelku za zakonodajo, iz pravne stroke. V knjižnici je več čitalnic. Uprava posoja tudi na dom, zlasti študentom. Ima dovolj osebja (35 in 12 pomožnih uslužbencev), ustrezne prostore in zadostno finančno podporo. Posluje dnevno, razen sobote popoldne in praznikov. Prireja pogosto predavanja in tudi razstave starih knjig in rokopisov. Prav pred mojim odhodom je izdala uprava knjižnice zajeten tiskan opis razvoja knjižnice ter seznam knjig in periodik.

Knjižnica atenske občine (Vivliothíki tu dimu Athineón) je na vogalu ulic Athinás in Kratínu v lepi, toda najeti stavbi. Ustanovil jo je leta 1942 atenski občinski svet. To je predvsem ljudska knjižnica. Ima 20.177 knjig zelo pisane vsebine, zlasti leposlovne, pa tudi znanstvene. V posebnem arhivu hranijo 143 redkih knjig. Ima lepo čitalnico za študente in poseben oddelek z vzgojnimi in tehničnimi knjigami.

Genadijeva knjižnica (Genádios vivliothíki), ulica Svidías 61, Atene, je najpomembnejša med posebnimi knjižnicami. Predvsem je neogibno potrebna tistim, ki se zanimajo za študij starejše grške zgodovine. Knjižnica se je razvila leta 1921 iz darov Ioánisa Genádia — ta je dal knjižnici tudi ime — Ameriški šoli za klasične študije. Podprla jo je še newyorška Carnegiejeva ustanova in 1926 je začela knjižnica delovati. Upravlja in vzdržuje jo Ameriška šola za klasične študije. Ima približno 50.000 knjig. Njene zbirke se nanašajo predvsem na grško zgodovino in politiko do leta 1900, dalje na grško maloazijsko vprašanje ipd. V zalogah so tudi jezikoslovne knjige, časniki iz prvih časov vstaje, dragocena zbirka grških učbenikov in abecednikov, potem bakrorezi, fotografije itn. iz domače zgodovine, potopisi in redke knjige. Knjižnica hrani tudi knjige in predmete v zvezi z lordom Byronom. Ima še zbirko bizantinske in ljudske glasbe. Ta edinstvena knjižnica je lepo urejena. Razen knjig kupuje še 35 grških in nad 100 tujih časnikov.

Knjižnica grške Akademije (Vivliothíki tis Akadimías Athinón) v poslopju akademije ima okoli 50.000 zvezkov. Pomembne so njene zbirke (menda) vseh izdaj tujih akademij. Znanstveni oddelki in arhivi akademije imajo še svoje priročne knjižnice.

Muzejske knjižnice. Večina grških muzejev in arheoloških ustanov ima večje ali manjše strokovne knjižnice. Največje in najpomembnejše v Atenah so knjižnica Nemškega arheološkega inštituta

z 80.000 zvezki, Francoske šole za arheologijo s 40.000 zvezki, Italijanske šole za arheologijo s 15.000 zvezki in knjižnica (etnografskega) muzeja Benáki s 15.000 knjigami (med njimi znamenite umetnostne in potopisne redkosti).

Knjižnice znanstvenih ustanov. Najboljša in največja med njimi je knjižnica Francoskega inštituta v Atenah (48.000 zvezkov), ki ima pomemben in vzorno delujoč bibliografski oddelek. Ta izdaja med drugim važno zbirko letnih analitičnih bibliografij v francoščini (zadnji 23. zvezek obsega leto 1962, 24. zvezek je medtem menda že izšel). Oddelek izdaja tudi slovarje (npr. grških idiomov) v grščini in druge študijske pripomočke. Ne bi bilo prav, če bi prešli brez omembe mimo številnih dobro urejenih priročnih knjižnic in čitalnic v okviru univerze, ki jih obiskuje seveda predvsem študentska mladina. V tej zvezi bi omenili majhno, toda prijetno knjižnico in čitalnico Slikarske akademije na atenski cesti Patisíon 42 (ima 4.705 predvsem umetnostnih knjig); prireja tudi priložnostne razstave.

Precej knjižnic izdaja tiskane sezname knjig, ki pridejo zelo prav tudi sestavljalcem bibliografij. Ministrstvo predsedstva vlade, splošna direkcija za tisk, uprava za raziskave v Atenah, ki izdaja v posameznih manjših zvezkih tudi uradno grško letno bibliografijo — ta pa ni kdove kako dobra — objavlja celoten pregled grških knjižnic. Leta 1966 je npr. izdala knjigo »Duhovne organizacije in knjižnice v Grčiji, knjižnice na Sveti gori in knjižnice na Cipru 1964-65« (v grščini, 200 str.); iz nje sem črpal precej zgornjih, žal deloma nepopolnih podatkov.

NEKAJ BELEŽK O ITALIJANSKI BIBLIOGRAFIJI

Srečko Vilhar

Rast italijanske bibliografije je tesno povezana s Centralno nacionalno knjižnico v Firencah. Ta knjižnica je dobila svoje ime leta 1885. Že v naslednjem letu je začela izdajati »Bilten italijanskih publikacij« (»Bollettino delle pubblicazioni italiane ricevute per diritto di stampa da Biblioteca Nazionale Centrale«). Izhajal je vse do leta 1958 (71 letnikov). Kmalu po drugi svetovni vojni se je namreč pokazalo, da ne ustreza več potrebam. Zato je italijanska vlada že leta 1951 osnovala v Rimu »Nacionalni center za enotni katalog italijanskih knjižnic in bibliografske informacije« (»Centro Nazionale per il Catalogo Unico delle Biblioteche italiane e per le